

Saksprotokoll

Utvalg: Fylkesrådet
Møtedato: 25.04.2016
Sak: 80/16

Resultat: Innstilling vedtatt

Arkivsak: 16/205

Tittel: **Saksprotokoll - Forslag til ny forskrift om vannforsyning og drikkevann - Høring**

Behandling:

Fylkesrådets innstilling enstemmig vedtatt.

Vedtak:

-Det er vesentlig at sentrale begreper og krav i ny drikkevannsforskrift tolkes og klargjøres i en tilhørende veiledning. En slik veiledning må foreligge samtidig med at ny forskrift trer i kraft, da det ellers vil oppstå usikkerhet om hva kravene i forskriften faktisk betyr.

-De økonomiske konsekvensene av forskriftsforslaget vil være atskillig større enn det som fremgår av høringsnotatet, bl.a. når det gjelder krav til ledningsnett og nødvann. Dette må utredes nærmere før ny forskrift kan vedtas.

-Det vil være utfordrende å få kommunene til å prioritere drikkevannshensyn foran andre hensyn i plansammenheng, spesielt hvis vannkilden ikke forsyner egne innbyggere og det blir lagt begrensninger på bruken av attraktive områder i egen kommune. Muligheten til å kunne fastsette lokale forskrifter bør videreføres, og myndigheten til å kunne fastsette slike lokale forskrifter tillegges fylkesmannen. *Sekundært* må det igangsettes et utredningsarbeid som vurderer endringsbehov i plan- og bygningsloven, og evt. om dette er et tilstrekkelig egnet verktøy for å ivareta beskyttelse av drikkevannskilder.

-Fylkeskommunens ansvar knyttet til regional planlegging er ikke omtalt i forskriftsteksten. Hvis det ikke tas drikkevannshensyn i de fylkeskommunale planene, vil det kunne oppstå interessekonflikter ved at arealbruk som er avvist i kommunal planlegging grunnet drikkevannshensyn, forsøkes innarbeidet i fylkeskommunale planer av ulike interessegrupper. Vannverkseiere har erfart nettopp dette. Følgelig må forskriftsteksten også klargjør fylkeskommunens ansvar for å ivareta drikkevannshensyn i arealplanleggingen.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saknr. 16/205-2

Saksbehandler:
Hanne Thingstadberget

Forslag til ny forskrift om vannforsyning og drikkevann - Høring

Innstilling til vedtak:

-Det er vesentlig at sentrale begreper og krav i ny drikkevannsforskrift tolkes og klargjøres i en tilhørende veiledning. En slik veiledning må foreligge samtidig med at ny forskrift trer i kraft, da det ellers vil oppstå usikkerhet om hva kravene i forskriften faktisk betyr.

-De økonomiske konsekvensene av forskriftsforslaget vil være atskillig større enn det som fremgår av høringsnotatet, bl.a. når det gjelder krav til ledningsnett og nødvann. Dette må utredes nærmere før ny forskrift kan vedtas.

-Det vil være utfordrende å få kommunene til å prioritere drikkevannshensyn foran andre hensyn i plansammenheng, spesielt hvis vannkilden ikke forsyner egne innbyggere og det blir lagt begrensninger på bruken av attraktive områder i egen kommune. Muligheten til å kunne fastsette lokale forskrifter bør videreføres, og myndigheten til å kunne fastsette slike lokale forskrifter tillegges fylkesmannen. *Sekundært* må det igangsettes et utredningsarbeid som vurderer endringsbehov i plan- og bygningsloven, og evt. om dette er et tilstrekkelig egnet verktøy for å ivareta beskyttelse av drikkevannskilder.

-Fylkeskommunens ansvar knyttet til regional planlegging er ikke omtalt i forskriftsteksten. Hvis det ikke tas drikkevannshensyn i de fylkeskommunale planene, vil det kunne oppstå interessemotsetninger ved at arealbruk som er avvist i kommunal planlegging grunnet drikkevannshensyn, forsøkes innarbeidet i fylkeskommunale planer av ulike interessegrupper. Vannverkseiere har erfart nettopp dette. Følgelig må forskriftsteksten også klargjør fylkeskommunens ansvar for å ivareta drikkevannshensyn i arealplanleggingen.

Vedlegg:

- Høringsbrev datert 07.01.2016
- Høringsnotat
- Forslag til forskrift om vannforsyning og drikkevann
- Høringsuttalelse fra Norsk Vann pr. 18.03.2016

Hamar, 29.03.2016

Per-Gunnar Sveen
fylkesrådsleder

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksutredning

Forslag til ny forskrift om vannforsyning og drikkevann - Høring

Hjemmel/referanse for saken

Fylkesrådets vedtakskompetanse er hjemlet i FT-sak 95/11.

Innledning og bakgrunn

Den gjeldende forskriften for vannforsyning og drikkevann ble fastsatt i 2001. På bakgrunn av ny kunnskap, endringer i drikkevannsdirektivet og den generelle samfunnsutviklingen har Helse- og omsorgsdepartementet funnet det nødvendig å revidere og fornye drikkevannsforskriften. Dette forskriftsarbeidet er en del av regjeringens satsing på å ruste Norge for fremtiden, og er et sentralt tiltak for å følge opp de nasjonale målene for vann og helse fastsatt av regjeringen i 2014 i samsvar med Verdens helseorganisasjon/UNECE's protokoll for vann og helse.

Hovedutfordringen på drikkevannsområdet er stort lekkasjetap i ledningsnettene med fare for innsug av helseskadelige smittestoffer og andre farlige stoffer, samt at om lag 600 000 personer får vann fra små vannforsyninger med ukjent vannbehandling og kvalitet.

Mattilsynet har gjennomført en omfattende prosess i forbindelse med utarbeidelsen av det foreliggende høringsutkastet. Representanter for vannforsyningssystemene, mattilsynets tilsynsinspektører og vitenskapelig kunnskapsstøtte har vært involvert i prosessen.

Saksopplysninger – fakta

I det foreliggende forskriftsutkastet foreslås en rekke strukturelle endringer for å gjøre forskriften mer leservennlig, og for å få tydeligere frem hva som kreves og hvem de ulike bestemmelsene retter seg mot.

Forskriftsutkastet vektlegger følgende:

- farekartlegging og farehåndtering som gjennomgående prinsipp
- tydeligere krav om vedlikehold av ledningsnettene
- registreringsplikt utvides til også å gjelde små vannforsyningsanlegg
- krav om oppstarttillatelse utgår (men plangodkjenning beholdes)
- egen bestemmelse om forebyggende sikring og krav om opplæring av ansatte med sikte på å etablere en sikkerhetskultur
- gjøre kompetansekravet tydeligere
- tydeligere krav til beredskap og beredskapsøvelser
- tydeliggjøre kommunens plikter til å ta drikkevannshensyn i forbindelse med planarbeid etter plan- og bygningsloven

Tabellen nedenfor gir en forenklet og skjematisk oversikt over hvor store endringer som foreslås for de ulike bestemmelsene, angitt med farge på raden, fra grønt (= liten/ingen endring), via gult (= moderat endring), til rødt (= stor endring). Vannforsyningssystemenes størrelse angitt i form av et tall som viser til antall abonnenter.

	Gjeldende drikkevannsforskrift	Utkast til ny drikkevannsforskrift
Forurensning	1+	1+
Trygghetskrav	1+	1+
Ytterligere kvalitetskrav	2+ grenseverdi	2+ tiltaksgrense
Sted for regelverketterlevelse	2+	2+
Tiltak	2+	2+
Farekartlegging/-håndtering	1+	2+ stor betydning for mange bestemmelser
Internkontroll	1+	2+ 20+ skriftlig
Kompetanse/opplæring	Ikke direkte krav	2+
Registrering	20+	2+
Plangodkjenning	20+	20+
Oppstarttillatelse	20+	Erstattet med registrering
Beskyttelsestiltak	1+ hjemmel for lokale forskrifter	2+ lokale restriksjoner fastsettes som bestemmelser i hensynssoner etter pbl
Vannbehandling	1+ nødvendig beskyttelse 20+ minst to barrierer	2+ tilstrekkelig antall barrierer
Vannbehandlingskjemikalier	1+	2+
Ledningsnett	Ikke et direkte krav	2+
Materialer	1+	2+
Leveringssikkerhet	1+	2+
Forebyggende sikring	Ikke et direkte krav	2+
Beredskap	1+	2+
Prøvetakingsplan	20+ krav til godkjenning	2+
Nettkontroll	20+ konkret krav til antall prøver	Vannverkseieren skal ut fra farekartleggingen vurdere hva som er nødvendig antall prøver
Råvannsprøver	1+	2+
Drikkevannsprøver	20+	2+
Rapportering	20+ generell hjemmel til å kreve informasjon	20+ konkret rapporteringshjemmel
Opplysning abonnenter	2+	2+
Opplysning Mattilsynet	1+	2+
Kommunens plikter	Ikke et konkret krav	Drikkevannshensyn i planarbeid og kommunen skal ha oversikt over alle vannforsyningssystemer

	Liten eller ingen endring
	Moderat endring
	Stor endring

- 1 = vannforsyningssystem med 1 abonnent
 2 = vannforsyningssystem med 2 abonnenter
 20 = vannforsyningssystem med 20 abonnenter (10 m³ vann)
 + = «fra og med»

I forskriftsutkastet foreslås det for øvrig å endre sorteringen av vannforsyningssystemene til en inndeling basert på mengde produsert vann. En sortering av vannforsyningssystemene basert på

antall kubikkmeter vann produsert, gjør at de norske vannforsyningsystemene blir inndelt etter samme prinsipp som vannforsyningsystemene blir i EUs drikkevannsdirektiv, og i de nasjonale drikkevannsforskriftene i for eksempel Sverige og Danmark. For nærmere detaljer om endringene vises det til vedlagte høringsnotat og forskriftsutkast.

Vurderinger

Vannforsyning er ikke et område som fylkeskommunene generelt er tungt involvert i. For Hedmark fylkeskommunes vedkommende er det imidlertid avsatt et årlig beløp på kr. 750 000,- fra de samlede regionale midlene til utbedring av vannforsyningsanlegg, fordi man har erkjent at vann, som vårt viktigste næringsmiddel, er en grunnleggende forutsetning for bosetting og næringsutvikling i fylket. Midlene fordeles i en felles behandling i fylkesrådet av innkomne søknader, på bakgrunn av en faglig gjennomgang og anbefaling fra Driftsassistansen i Hedmark.

Siden fylkeskommunen ikke har vannforsyningskompetanse, bygger nedenforstående vurderinger på Norsk Vann sitt forslag til høringsuttalelse av 18.03.2016. (Vedlegg). Det er gjort et utdrag med tanke på forhold som ansees som interessante/relevante for fylkeskommunen.

Ang. begreper og definisjoner

Forslag til forskrift er i større grad basert på funksjonsbeskrivelser enn i gjeldende forskrift. Kombinert med runde og upresise formuleringer og uklare definisjoner, er det vanskelig å få en presis forståelse av hva som kreves av eksempelvis vannverkseier. Uklarhetene må korrigeres og klargjøres i forskriftsteksten. Videre er det nødvendig at det utarbeides en veiledning fra Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) før forskriften gjøres gjeldende, for å unngå usikkerhet om hva kravene innebærer. Myndighetene må avsette tilstrekkelig med tid og ressurser til å følge opp dette arbeidet. For utdyping av detaljer vises det til vedlagte høringsuttalelse fra Norsk Vann.

Ang. kildebeskyttelse gjennom plan- og bygningsloven

Skal plan- og bygningsloven benyttes for beskyttelse av drikkevannskilder, må følgende legges til grunn;

- a) Plan- og bygningsloven regulerer som hovedregel bare tiltak. Forarbeidene til loven åpner også for at den kan benyttes til å begrense aktivitet knyttet til drikkevannskilder, men dette unntaket er «bortgjemt». Det kreves derfor tydelig avklaring og god veiledning.
- b) Det må sikres at bestemmelser kan håndheves i form av umiddelbar bortvisning av enkeltpersoner.
- c) Plan- og bygningsloven er ikke egnet for å ivareta vannverk som benytter drikkevannskilder i andre kommuner.
- d) Kommunale planer krever langsiktig arbeid og er ikke velegnet for å ivareta akutte/nye behov.

Det vil være utfordrende å få kommunene til å prioritere drikkevannshensyn foran andre hensyn i plansammenheng, spesielt hvis vannkilden ikke forsyner egne innbyggere og det blir lagt begrensninger på bruken av attraktive områder i egen kommune. Utfra punkt a) til d) over bør muligheten for å kunne fastsette lokale forskrifter videreføres, og myndigheten til å kunne fastsette slike lokale forskrifter tillegges fylkesmannen.

Sekundært må det igangsettes et utredningsarbeid som vurderer endringsbehov i plan- og bygningsloven slik at punktene b) til d) ovenfor kan bli ivaretatt. Endringene må deretter

innarbeides, og en veiledning som redegjør for endringene og ivaretar punkt a) ovenfor må utarbeides. Når det så er vunnet erfaring med bruken av endret plan- og bygningslov og veiledning, kan det vurderes om dette er et tilstrekkelig egnet verktøy for å ivareta beskyttelse av drikkevannskilder.

Det må forventes at Mattilsynet inntar en aktiv og kompetent rolle knyttet til sin uttalelse og innsigelsesrett til plansaker etter plan- og bygningsloven. Dette vil være helt nødvendig for å få tilstrekkelig ivaretagelse av drikkevannshensyn og vannkildebeskyttelse. Mattilsynet må sikre at de har tilstrekkelig med ressurser og riktig kompetanse til dette arbeidet.

Ang. økonomiske konsekvenser

Økonomiske konsekvenser av endringer i drikkevannsforskriften er omtalt i punkt 7 i høringsnotatet og under omtalen av de enkelte paragrafene. Imidlertid er denne omtalen kort og dekker ikke omfanget av de økonomiske konsekvensene forslaget har. Mest påtagelig er dette i tilknytning til § 17 hvor intensjonen er å sikre en langt høyere utskiftingstakt på ledningsnett, men hvor kostnaden for dette ikke er berørt.

Det er viktig at kommunene selv kan bestemme sin utskiftingstakt og metode for fornying og rehabilitering av ledningsnett ut fra en vurdering av tilstand på nettet. Kost-nytte vurdering og samfunnsøkonomisk lønnsomhet er viktige stikkord.

Mange andre faktorer enn kun økonomiske har også betydning for om et slikt løft kan gjennomføres. Personellressurser og kompetanse i hele verdikjeden (planlegging, prosjektering, entreprenørarbeid, byggeledelse med videre) er viktige stikkord. Her ligger ansvaret på utdanningssektoren. Tilbud om utdanning er ikke justert ut fra samfunnets behov, men hva studentene velger.

Plikt til levering av nødvann i § 19 er et nytt krav i forskriftsforslaget. I høringsnotatet fremholdes det at dette ikke vil medføre store kostnader. Hva som er lagt til grunn for denne konklusjonen er uklart. Kostnaden vil være helt avhengig av hva som settes som krav for dimensjonering av utstyret for levering av nødvann. Den økonomiske konsekvensen av endringen må utredes før forskriften kan vedtas.

Ang. fylkeskommunens ansvar

Fylkeskommunens ansvar knyttet til regional planlegging er ikke omtalt i forskriftsteksten. Hvis det ikke tas drikkevannshensyn i de fylkeskommunale planene, vil det kunne oppstå interessekonflikter ved at arealbruk som er avvist i kommunal planlegging grunnet drikkevannshensyn, forsøkes innarbeidet i fylkeskommunale planer av ulike interessegrupper. Vannverkseiere har erfart nettopp dette. Følgelig må forskriftsteksten også klargjøre fylkeskommunens ansvar for å ivareta drikkevannshensyn i arealplanleggingen.

Konklusjon

-Det er vesentlig at sentrale begreper og krav i ny drikkevannsforskrift tolkes og klargjøres i en tilhørende veiledning. En slik veiledning må foreligge samtidig med at ny forskrift trer i kraft, da det ellers vil oppstå usikkerhet om hva kravene i forskriften faktisk betyr.

-De økonomiske konsekvensene av forskriftsforslaget vil være atskillig større enn det som fremgår av høringsnotatet, bl.a. når det gjelder krav til ledningsnett og nødvann. Dette må utredes nærmere før ny forskrift kan vedtas.

-Det vil være utfordrende å få kommunene til å prioritere drikkevannshensyn foran andre hensyn i plansammenheng, spesielt hvis vannkilden ikke forsyner egne innbyggere og det blir lagt begrensninger på bruken av attraktive områder i egen kommune. Muligheten til å kunne fastsette lokale forskrifter bør videreføres, og myndigheten til å kunne fastsette slike lokale forskrifter tillegges fylkesmannen. *Sekundært* må det igangsettes et utredningsarbeid som vurderer endringsbehov i plan- og bygningsloven, og evt. om dette er et tilstrekkelig egnet verktøy for å ivareta beskyttelse av drikkevannskilder.

-Fylkeskommunens ansvar knyttet til regional planlegging er ikke omtalt i forskriftsteksten. Hvis det ikke tas drikkevannshensyn i de fylkeskommunale planene, vil det kunne oppstå interessemotsetninger ved at arealbruk som er avvist i kommunal planlegging grunnet drikkevannshensyn, forsøkes innarbeidet i fylkeskommunale planer av ulike interessegrupper. Vannverkseiere har erfart nettopp dette. Følgelig må forskriftsteksten også klargjøre fylkeskommunens ansvar for å ivareta drikkevannshensyn i arealplanleggingen.